

Nizomiy nomidagi O‘zMPU Tarix fakulteti “Milliy g‘oya, ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi” yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Sobirjonova Omina Abdulatif qizi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada inson huquqlari va erkinliklarining jamiyat taraqqiyoti hamda adolatni ta’minlashdagi o‘rni yoritilgan. Inson huquqlariga hurmat, qonun ustuvorligi, tenglik va ijtimoiy adolat tamoyillarining demokratik jamiyat barqaror rivojlanishidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta’minlash, ularni himoya qilish hamda huquqiy madaniyatni yuksaltirish jamiyat taraqqiyotining muhim omili ekanligi asoslab beriladi. Inson huquqlarining kafolatlanishi jamiyatda adolat, barqarorlik va o‘zaro hurmat muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.*

Kalit so‘zlar: *inson huquqlari, erkinlik, adolat, tenglik, qonun ustuvorligi, demokratiya, huquqiy davlat, fuqarolik jamiyati, huquqiy madaniyat, ijtimoiy barqarorlik.*

Аннотация: *В статье рассматривается роль прав и свобод человека в развитии общества и обеспечении справедливости. Анализируется значение принципов уважения прав человека, верховенства закона, равенства и социальной справедливости в устойчивом развитии демократического общества. Особое внимание уделяется обеспечению и защите прав и свобод граждан, а также повышению уровня правовой культуры как важным факторам общественного развития. Гарантирование прав человека способствует формированию в обществе атмосферы справедливости, стабильности, взаимного уважения и социальной ответственности.*

Ключевые слова: *права человека, свобода, справедливость, равенство, верховенство закона, демократия, правовое государство, гражданское общество, правовая культура, социальная стабильность.*

Abstract: *This article examines the role of human rights and freedoms in the development of society and the promotion of justice. It analyzes the importance of respect for human rights, the rule of law, equality, and social justice in ensuring the sustainable development of a democratic society. Particular attention is paid to safeguarding and protecting the rights and freedoms of citizens, as well as improving legal awareness and legal culture as important factors of social development. The effective guarantee of human rights contributes to the formation of an environment based on justice, stability, mutual respect, and social responsibility.*

Keywords: *human rights, freedom, justice, equality, rule of law, democracy, rule-of-law state, civil society, legal culture, social stability.*

Har bir shaxsning o‘z huquqlarini bilishi va boshqalar huquqini hurmat qilishi madaniyati. Insoniyat tarixi davomida adolat, tenglik va erkinlik tushunchalari hamisha eng oily qadriyatlar sifatida e’tirof etib kelingan. Har bir inson tug‘ilishi bilanoq daxlsiz va ajralmas huquqlarga ega bo‘ladi. Inson huquqlari — bu shunchaki qonuniy normalar to‘plami emas, balki shaxsning munosib hayot kechirishi, o‘z salohiyatini ro‘yobga chiqarishi va jamiyatda teng huquqli a‘zo sifatida yashashini ta‘minlaydigan poydevordir. Xalqaro miqyosda inson huquqlarining umumiy tamoyillari 1948-yilda qabul qilingan Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasida o‘z aksini topgan. Ushbu tarixiy hujjat har bir shaxsning irqi, jinsi, tili, dini, siyosiy yoki boshqa e’tiqodlaridan qat’i nazar, teng va daxlsiz huquqlarga ega ekanligini butun dunyoga e’lon qildi. Tabiiy huquq nazariyasiga ko‘ra, yashash, erkinlik va shaxsiy daxlsizlik kabi huquqlar insonga davlat tomonidan in’om etilmaydi, aksincha, ular inson tabiatining ajralmas qismidir. Davlatning bosh vazifasi esa ushbu huquqlarni tan olish, tan olish bilan birga ularni kafolatlash va himoya qilishdan iborat. Inson huquqlari tizimi nihoyatda keng va ko‘p qirralidir. U fuqarolik, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlarni o‘z ichiga oladi. Shaxsiy daxlsizlik, so‘z va fikr erkinligi hamda viddon erkinligi har bir insonning mustaqil shaxs sifatida shakllanishi uchun zarur bo‘lgan elementlardir. Shu bilan birga, munosib mehnat sharoitiga ega bo‘lish, sifatli ta’lim olish va salomatlikni saqlash kabi ijtimoiy-iqtisodiy huquqlar ta‘minlanmagan joyda chinakam erkinlik haqida gapirish qiyin. Barcha turdagi huquqlarning mutanosib va teng darajada ta‘minlanishi jamiyatda ijtimoiy adolatni qaror toptiradi. Inson huquqlarini amalda ta‘minlashda qonun ustuvorligi va mustaqil sud tizimi hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Qonun oldida hamma teng bo‘lgan va adolatli sud muhokamasi kafolatlangan jamiyatdagina shaxs o‘zini xavfsiz his etadi. Shuningdek, fuqarolik jamiyati institutlari hamda nodavlat tashkilotlar ham inson huquqlari buzilishining oldini olish va jamoatchilik nazoratini o‘rnatishda muhim bo‘g‘in hisoblanadi. Biroq, XXI asrda inson huquqlarini himoya qilish sohasida yangicha chaqiriqlar paydo bo‘lmoqda. Raqamli texnologiyalarning gurkirab rivojlanishi, axborot oqimining tezlashishi va sun’iy intellektning kirib kelishi shaxsiy ma’lumotlar daxlsizligi masalasini birinchi o‘ringa olib chiqdi. Bundan tashqari, global iklim o‘zgarishlari va ekologik muammolar insonning toza va xavfsiz atrof-muhitda yashash huquqini ta‘minlash zaruriyatini taqozo etmoqda.

Xulosa qilib aytganda, inson huquqlariga rioya etish va ularni e’zozlash harbiy, iqtisodiy yoki siyosiy qudratdan qat’i nazar, har qanday jamiyatning ma’naviy va huquqiy rijozlanish darajasini belgilab beradi. Har bir fuqaro o‘z huquqlarini yaxshi bilishi, ularni talab qila olishi va shu bilan birga boshqa insonlarning huquq va erkinliklarini hurmat qilishi lozim. Huquqiy madaniyat va o‘zaro hurmat qaror topgan joydagina barqaror va adolatli kelajakni barpo etish mumkin

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi. — BMT Bosh Assambleyasi, 1948-yil 10-dekabr.

3. Fuqarolik va siyosiy huquqlar to‘g‘risidagi xalqaro pakt. — BMT, 1966-yil 16-dekabr.
4. Iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar to‘g‘risidagi xalqaro pakt. — BMT, 1966-yil 16-dekabr.
5. O‘zbekiston Respublikasining “Inson huquqlari bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi Milliy markazi to‘g‘risida”gi qonuni.
6. O‘zbekiston Respublikasining “Bola huquqlarining kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonuni. — Toshkent.
7. Inson huquqlari: nazariya va amaliyot. — Toshkent: Adolat.
8. Saidov A.X. Inson huquqlari: o‘quv qo‘llanma. — Toshkent.